

Серед прислівників трапляються такі, наприклад: *А вже як слово яке добре про людину навздогін скаже — гарант, що тобі буде файно* [2].

Отже, творчий стиль Марії Матіос визначається фольклорними традиціями, особливу увагу вона приділяє діалектизмам, які називають специфічні реалії та предмети побуту й служать засобом ідентифікації етнічної групи гуцулів. Високий емоційний потенціал такої лексики додає глибини та автентичності творам, збагачує їх, створює особливу атмосферу та звучання. З її допомогою авторка успішно передає особливості культури та мови гуцулів, що робить її твори надзвичайно колоритними та винятковими.

Література

1. Голобородько Я. Буковинська орнаментика Марії Матіос. *Вісник Національної академії наук України*. Київ, 2008. № 3. С. 66–73.
2. Матіос Марія. Майже ніколи не навпаки. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/maizhe-nikoli-ne-navpaki/> (дата звернення: 09.10.2023).
3. Матіос Марія. Москалиця. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/moskalitsia/> (дата звернення: 09.10.2023).
4. Матіос Марія. Нація. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/natsiia/> (дата звернення: 09.10.2023).
5. Матіос Марія. Солодка Даруся: Драма на три життя. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/solodka-darusia/> (дата звернення: 09.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-32>

О. СМІРНОВ

Запорізький національний університет

ЧАСОВІ ВИМІРИ ГОЛОДОМОРУ В ПОЕМІ ЯРА СЛАВУТИЧА «МОЯ ДОБА»

Ліро-епос про події Великого голоду позначений широким спектром прийомів художньої організації часу, які дозволяють мистецьки передати складні взаємозв'язки соціального, психологічного, історичного та духовного буття людини в контексті моторошних реалій міжвоєнного двадцятиріччя. Наприклад, у поемі

Н. Виноградської «Голодомор» розповідь про трагедію 1932–1933 рр. поєднує ретроспективний погляд очевидця Великого голоду з дійсністю документальних джерел, а твір Л. Бенедишин «Червоне пекло» являє собою стереоскопічну панораму реалій Голодомору, «зіткану» з різних точок зору об'єктивованих персонажів.

Поема Яра Славутича «Моя доба» – теж один із яскравих репрезентантів складної темпоральної організації універсуму. Автор змодельовав у тексті комплексну наративну «партію». Це призвело до формування багатогранного континууму мистецького світу твору, що є цікавим явищем для студіювання.

Темою роботи є аналіз художнього часу в описах подій Великого голоду в поемі Г. Жученка «Моя доба». Об'єкт дослідження – означений текст, а предмет – його континуум. Доробок Яра Славутича вивчали Т. Назаренко, П. Сорока, Г. Філіпенко, В. Чабаненко, Н. Частакова та ін. Твір «Моя доба» перебував у полі зору В. Калашника (поетична деривація), Л. Коровника (патріотичні мотиви), Л. Скорини (міфологеми, біблійні й античні образи) та ін. Поодинокі згадки про реалії Голодомору в поемі містяться в студіях В. Погорецького, О. Проценко, Т. Хом'як та ін. Але праць, присвячених осмисленню темпоральних параметрів цього твору, на сьогодні ще немає, чим зумовлена наукова новизна розвідки. Мета дослідження – схарактеризувати особливості часових вимірів Великого голоду в поемі Г. Жученка «Моя доба».

Художній континуум аналізованого тексту детермінується структурою універсуму, в основі якої лежить бінарна призма погляду на світ: суб'єктивна рецепція ліричного героя і об'єктивне повістування наратора, котрі поєднуються між собою в образі автобіографічного протагоніста – п'ятнадцятирічного хлопця Григорія. Як результат, у мистецькому світі «Моєї доби» спостерігається наявність зовнішнього і внутрішнього хронотопів.

До того ж, у поемі виявляються деякі риси еґо-літератури. Серед ознак еґо-текстів (орієнтуємося на розвідку Д. Дроздовського), «Моїй добі» властиві такі: постійний фокус на суб'єкті оповіді та його когнітивних процесах, занурення у внутрішній світ персонажів, фактологічна достовірність, наявність важливих рефлексій щодо ключових соціально-політичних процесів доби [див. : 2, с. 49]. Чи не

єдиний критерій, котрий не дозволяє віднести аналізований твір до его-літератури, – це помітна белетризація. Тож «амальгама» поетичного охудожнення історично достовірних ситуацій із життя Г. Жученка «породила» три темпоральні форми (історичний, автобіографічний і мистецький час), котрі функціують у межах двох хронотопів поеми.

Зовнішній часопростір, що «несе в собі інформацію про місце розвитку подій та оточення героїв» [1, с. 391], окреслює історичний і частково автобіографічний темпоральний виміри. Вони задаються моторошними реаліями Великого голоду 1932–1933 рр., котрий забрав життя мільйонів українців. У тексті наратор зазначає: «*Стинало смерти неблаганне рало / Безхлібний люд. Як буря навісна, / По всіх оселях пекло клекотало*» [3]. На історичному тлі вимальовується автобіографічний образ Григорія, котрий, ідучи пішки з Харківщини на Херсонщину, стає учасником і свідком цих подій.

Психокосм протагоніста зумовлює внутрішній хронотоп «Моєї доби», що включає мистецький і автобіографічний темпоральні складники та охоплює «свідомість, пам'ять та уяву [персонажів]» [1, с. 391]. Ситуації 1932–1933 рр., котрі найвиразніше запам'яталися Ярові Славутичу, стали матеріалом для фабульного каркасу в розділі «Голод» та базисом для «партії» наратора. Як результат, художній час являє собою серію послідовних точкових епізодів із життя Григорія, пов'язаних історичним тлом Голодомору. А єдність усієї темпоральної конструкції забезпечується рамкою світосприйняття героя, котре знаходиться на помежів'ї двох хронотопів, тримає їх у своїй «орбіті» та виражається, з одного боку, через реакції в середовищі, а з іншого – у висвітлюваних ліричним суб'єктом думках і переживаннях протагоніста. Так, смерть сестри Григорія Галі наратор описує зі стриманим співчуттям: «*Та лютий голод ... Підкрався хутко й став на підвіконні ... Заклавши глухо ніздрики червоні*» [3]. Ліричний герой гнівно та з болем на душі реагує на цю ж подію, узагальнює її до всенародної трагедії: «*О неповинні українські діти! / О янголи, вас мерло тисячі! / Це вам сьогодні б жити й молодити*» [3]. А рецепція протагоніста в означеній ситуації включає обидва темпоральні модуси.

Отже, мистецький континуум подієвої матриці 1932–1933 рр. у поемі Г. Жученка «Моя доба» характеризується двома темпоральними площинами. Їх взаємопроникнення детермінує виникнення трьох часових координат, що задають простір для існування трьох центральних образів твору.

Література

1. Коркішко В. О. Часопростір як формотворча категорія художнього тексту. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія : Лінгвістика і літературознавство* : зб. наук. ст. Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет. 2010. Вип. 23. Ч. 1. С. 388–395.
2. Дроздовський Д. І. Психологічна ідентичність персонажів британських постмодерністських романів: дискурс его-літератури. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Філологічні науки* : наук. журн. Житомир : Житомирський державний університет ім. І. Франка. 2019. Вип. 1. С. 48–55.
3. Жученко Г. М. Моя доба. *Клуб Поезії*. URL : <http://www.poetryclub.com.ua/metrs.php?id=147&type=tvorch> (дата звернення : 28.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-33>

К. ТАРАСЕНКО

Національний університет «Запорізька Політехніка»

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ПІСЕННА ТВОРЧИСТЬ ЧАСІВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ РЕФЛЕКСІЙ

Однією із форм культурної взаємодії між Україною та Польщею є взаємодія пісенна: особливо в період війни популярний музичний твір може втрачати свій розважальний статус та набувати доволі важливих функцій, які чітко простежуються в текстах. Це і функція акумулятивна, оскільки твір може увібрати лють та ненависть до країни-агресора; ідеологічна, тому що пісня слугує мотивацією для підняття духу як цивільних, так і військових; і функція такого собі «камертону ідей та настроїв» у суспільстві, і навіть функція